

Intern memorandum

Aan DDOPS

d.t.v.
CS
PDOPS

Datum 10-9-2007

Ons kenmerk

Onderwerp Behandeling detainees bij TF-U

1. Inleiding

a. Op 20 februari is door het Hoofd Woordvoering Operaties, een bericht naar de CDS verstuurd met de melding dat op TK mogelijk onregelmatigheden bij de behandeling van detainees waren geconstateerd. Dit heeft geleid tot een intensief berichtenverkeer tussen o.a. CDS, DDOPS en Dir V&C, waarvan ook de SG onmiddellijk op de hoogte is gesteld (zie bijlage 1, gebundeld). Het bleek dat drie detainees op TK mogelijk te lang hadden buiten gestaan (ontkleed) tijdens de detentie intake procedure. E.e.a. zou hebben plaatsgevonden op 17 januari 2007.

b. Dit IM is bedoeld als afsluitend schrijven en dossiervorming m.b.t. bovenvermelde gebeurtenis.

2. Toelichting op berichtenverkeer

a. Nadat Dir V&C ook de SG had geïnformeerd, heeft tussen de SG en C-KMAR een gesprek plaatsgevonden, waaruit bleek dat C-KMAR van de situatie op de hoogte was; hij was reeds geïnformeerd door zijn Wapenadjutant, waarmee hij een reis naar het inzetgebied had gemaakt (zie bijlage 2 en 3). De Wapenadjutant had tijdens deze reis een gesprek gevoerd met de Supervisor detention, waarbij hem het voorval ter ore was gekomen.

b. De Supervisor detention heeft, aan de hand van de informatie van de Wapenadjutant, opdracht gekregen vanwege C-KMAR om rapport (IM) op te maken (voor gezien getekend door C-TFU, zie bijlage 4). C-LAS werd op 19 februari over het voorval geïnformeerd door C-KMAR. Gezien de hem beschikbare informatie heeft C-LAS geen noodzaak gezien hiervan melding te maken bij het DOC; er was hem niets bekend over enige onheuse behandeling van detainees (zie bijlage 5).

c. Tot slot heeft, op verzoek van de voormalige C-TF-U (kol Vleugels), de voormalige Legad TF-U visie gegeven op het voorval, waarbij hij overigens niet aanwezig is geweest wegens einde uitzending (bijlage 6).

3. Feiten

Een uitgebreid feitenverslag is te vinden in het IM van de Supervisor (bijlage 4).

Op 17 januari heeft SFTG Viper drie detainees binnengebracht te TK. Aldaar is overgegaan op de vaste intake procedure, zoals die staat omschreven in de SOP detention (eerste fouillering, ontkleding, onderzoek door de arts, eerste interview met FHT en feitelijke detentie). Gezien het feit dat het hier drie detainees betrof duurde de

Datum 16-02-2007

Oms kenmerk

totale intake lang en heeft vooral de laatste detainee geruime tijd ontbloot buiten gestaan. Het weer was koud en regenachtig. De eerste detainee is ook in ontblote toestand enige tijd ondervraagd door het FHT. Gezien de weersomstandigheden en de totale duur van de intake is ter plaatse besloten dat de volgende twee detainees, na de intake door de arts, de hun verstrekte kleding mochten aantrekken. Bovendien is de derde detainee aan het eind van de intake procedure direct naar een verwarmde cel gebracht, daar hij het langst ontbloot had moeten wachten en een verhoogde hartslag vertoonde.

4. Juridische appreciatie

a. Bij detentie vóór 17 februari heeft het weer nooit een negatieve rol gespeeld en leverde daarom het enige tijd ontbloot buiten staan van detainees geen problemen op. Dat was op 17 januari, gezien de weersomstandigheden, anders. Alhoewel de NL organisatie rond de detainees zich heeft gehouden aan de geldende SOP, resulteerde dat in een onacceptabele wachttijd voor de detainees in de buitenlucht (en in ontblote toestand). Door correct en tijdig ingrijpen van de LEGAD en de Supervisor detention heeft dit niet geleid tot ziekte van of levensgevaar voor de detainees.

b. Bij het ontstaan van de bovenvermelde onacceptabele situatie lijkt op geen enkele wijze sprake te zijn geweest van moedwillig veroorzaken van ongemak bij de detainees. Er lijkt slechts sprake van 'domweg' volgen van de vastgestelde procedure, zonder daarbij oog te hebben voor de feitelijke omstandigheden en de consequenties daarvan.

c. Naar de mening van steller is slechts sprake geweest van ernstig ongemak bij de laatste detainee. Dat op zich is reden genoeg om de gehele procedure uitgebreid tegen het licht te houden, hetgeen ook vrijwel direct daarna is geschied. Inmiddels zijn vaste afspraken gemaakt over hoe de procedure formeel gewijzigd moet worden en zal deze nieuwe procedure ook direct worden toegepast indien zich nieuwe detainees aandienen. Aan alle bezwaren, zoals verwoord in bijlage 4, is tegemoet gekomen.

d. Onduidelijk was waarom de detainees (in beginsel) in ontblote toestand werden geïnterviewd door het FHT. Een noodzaak daartoe lijkt niet aanwezig (zie ook handmatige aantekening van Directeur Juridische Zaken op bijlage 4). Bij navraag bij de Legad TF-U bleek dat de FHT op deze wijze goed kon bepalen "welke approach gekozen moest worden" bij de verschillende detainees (lichaamstaal). Dit lijkt een verkeerde afweging, ook volgens de Legad TF-U. Het mogelijke marginale (?) voordeel dat het FHT heeft bij het ontbloot interviewen lijkt volstrekt niet in verhouding te staan tot het fysieke ongemak (koude) en de psychische druk (schaamte en culturele gevoeligheid) die de detainee ondervindt. De tekst van de SOP liet overigens wel ruimte om te komen tot de interpretatie dat de FHT de detainee kon interviewen in ontblote toestand. Inmiddels is deze handelwijze onmiddellijk geschrapt na de evaluatie van de intake procedure op 17 januari. De detainees worden slechts ontkleed voor het onderzoek door de arts. In de opleiding van het FHT door de MIVD zou extra aandacht aan dit punt besteed kunnen worden (het ongeoorloofd, bedoeld of onbedoeld, druk ("coercion") opleggen bij de detainees).

5. Conclusies

- Op 17 januari is geen sprake geweest van marteling, onoorbare praktijken of misstanden, maar slechts van een onacceptabele situatie die vervolgens in de kiem werd gesmoord door de TF-U zelf. Dit geeft aan dat de procedure in beginsel voldoende waarborgen in zich heeft om misstanden, of erger, te voorkomen (toezicht Legad en Supervisor).

Datum 16-02-2007

Ons kenmerk

- De intake procedure is inmiddels uitgebreid geëvalueerd en aangepast, zodat hetgeen op 17 januari is voorgevallen in de toekomst niet meer voorkomt.
- Het FHT was zich onvoldoende bewust van de mogelijk negatieve gevolgen en uitwerking van hun wijze van optreden.

6. Aanbevelingen

LEGAD DOPS

Bijlagen:

1. Initiele berichtenwisselingen (20-02-'07) over vermeende misstanden bij de behandeling van drie detaineés (gebundeld)
2. Bericht (21-02-'07) van C-KMar aan SG en CDS omtrent rapportage van de Wapenadjutant KMar
3. Bericht (21-02-'07) van C-KMar aan CDS omtrent opdracht tot rapportage en informatie naar C-LAS
4. IM: Gerucht ten aanzien van de behandeling van detaineés, 21 februari 2007
5. Bericht (21-02-'07) van C-LAS aan DDOPS omtrent zijn bevindingen over het voorval op 17 januari
6. Bericht (21-02-'07) van voormalig Legad aan voormalig C-TFU over zijn ervaringen met detaineés

Nota

Aan Minister
Staatssecretaris

Door tussenkomst SG
Datum 17/04/07
Oms kenmerk S 2007 011 809
Onderwerp Behandeling detainees bij TF-U

Op 17 januari jl. heeft zich een onregelmatigheid voorgedaan bij de behandeling van drie detainees in Afghanistan/Uruzghan. Aan de hand van een melding is door mij nader onderzoek gelast, teneinde de feiten vast te stellen. Ook heb ik onder andere C-KMar geïnformeerd, die reeds op de hoogte bleek te zijn. Overigens heeft het KMar onderzoek in deze, naar ik heb vernomen, geen aanleiding gegeven enige vervolging in te stellen. Aan de hand van de mij aangeleverde informatie deel ik u het volgende mede.

De betreffende detainees zijn op die dag door SFTG Viper binnengebracht in Tarin Kowt, waarna is aangevangen met de normale intake-procedure voor detainees. Deze procedure loopt als volgt. Na een eerste fouillering dient de detainee zich te ontkleden, teneinde een medisch onderzoek te ondergaan. Op dat moment worden tevens lichaamskenmerken (zoals littekens en tatoeages) en verwondingen vastgelegd om redenen van eventuele latere identificatie, behandeling of bewijsvoering. Vervolgens vindt door het Field Humint Team (FHT) een eerste interview plaats, waarbij de detainee nog steeds ontkleed is.

Deze gang van zaken behoorde tot de normale procedure die tot dan toe werd gevolgd. Deze normale procedure is in een geschreven richtlijn vastgelegd, de "Standard Operating Procedure Detention" (SOP Detention).

Tijdens de intake-procedure op 17 januari hebben de detainees te lang ontkleed in de buitenlucht gestaan, wat met name gold voor de laatste detainee. Hoewel de vaste procedure conform de SOP Detention is verlopen, bleek dat de richtlijnen zelf geen rekening hielden met de in- processing van meerdere detainees tijdens kouder weer. Door ter plaatse ingrijpen van de Supervisor Detention (KMar) en de Legal Advisor zijn de laatste twee detainees van kleding voorzien direct na het lichamelijk onderzoek door de arts. Met name de laatste detainee heeft lang buiten moeten staan in koud, regenachtig weer. Dit heeft geresulteerd in een verhoogde hartslag van de persoon in kwestie. Overigens heeft deze situatie niet geleid tot ziekte of levensgevaar voor betrokken detainee. De detainee is daarna onmiddellijk voorzien van extra dekens en extra verwarming in zijn cel. Bovendien werd zijn situatie voortdurend in de gaten gehouden. Zijn gezondheidstoestand heeft geen aanleiding gegeven tot het nemen van nadere maatregelen (bij medische controle op 18 januari bleek hij gezond).

Datum

17/04/07

Ons kenmerk

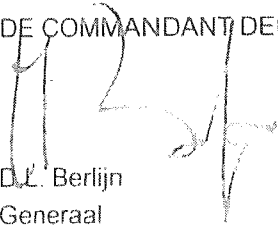
52007011309

Zoals uit de meldingen bleek, is één detainee ontkleed geïnterviewd door het FHT. Het FHT hanteerde deze procedure teneinde een 'juiste *approach*' te kunnen vaststellen voor iedere individuele detainee. Hierbij was mijns inziens sprake van een verkeerde afweging. Het mogelijke voordeel dat het FHT heeft bij het naakt interviewen, staat niet in verhouding tot het fysieke ongemak (koude) en de psychische druk (schaamte en culturele gevoeligheid) die de detainee ondervindt.

Naar aanleiding van dit voorval is de procedure door TF-U direct geëvalueerd, hetgeen heeft geleid tot een aanpassing van de SOP Detention. De vaste procedure is nu ingekort en de detainees zijn uitsluitend ontkleed tijdens het onderzoek door de arts. Inmiddels is ook de *detention facility* afgebouwd, zodat de procedure geheel binnen kan plaatsvinden. Overigens heeft de SOP Detention reeds zijn waarde bewezen. Daarin zijn vaste taken neergelegd voor de Supervisor Detention en de Legal Advisor, waardoor bij bovenvermelde onregelmatigheid tijdig kon worden ingegrepen.

Teneinde dergelijke voorvallen in de toekomst uit te sluiten, zal ik nadere aanwijzingen geven voor de opleiding van Humint personeel. Bovendien zal ik toezien op de controle door mijn staf van de gewijzigde SOP Detention van TF-U.

DE COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN

D.L. Berlijn
Generaal

Behandeld door I
Vastgesteld door HIJB
Datum vaststelling 15 mei 2006
Termijn permanent
Aantal pagina's incl. bijlage(n) 35
Exemplaarnummer van 1

Defensie

Ministerie van Defensie
Directie Juridische Zaken
Internationale en Juridische
Beleidsaangelegenheden

Bezoekadres
Kalvermarkt 32
Postadres
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
Nederland
www.defensie.nl

Intern memorandum

Aan DJZ

d t v HIJB

Datum 16 mei 2006
Ons kenmerk C/2006016434
Onderwerp SOP gevangenen voor Task Force Unicorn

In bijlage bied ik u aan concept Standard Operating Procedure (SOP) betreffende gevangenen voor Task Force Unicorn (TF (U))

Achtergrond

Nederland neemt deel aan de uitbreiding van ISAF naar Zuid Afghanistan (ISAF stage III). De Nederlandse bijdrage, Task Force Unicorn genoemd (TF (U)), dient in augustus 2006 operationeel te zijn. Het ISAF Operatieplan voor stage III is 4 mei jl. van kracht geworden. Op grond van dit Operatieplan mogen door ISAF gevangenen worden gemaakt indien een persoon een directe bedreiging vormt voor de missie of wanneer detentie van een persoon noodzakelijk is voor het uitvoeren van de missie. Tot nu toe heeft ISAF in Afghanistan geen personen gevangen genomen. Gezien de situatie in Zuid Afghanistan is echter de verwachting dat ISAF daar wel gevangen zal moeten maken. Om deze reden is door de Noord Atlantische Raad een ISAF detentiebeleid vastgesteld. Dit detentiebeleid heeft twee uitgangspunten:

- Afghanistan zelf draagt de primaire verantwoordelijkheid voor detentie
- Indien ISAF-troepen gevangenen nemen dienen deze in beginsel binnen 96 uur aan de Afghaanse autoriteiten te worden overgedragen

Nederland bouwt zowel op de Nederlandse basis in Tarin Kowt als in Deh Rawod een tijdelijke detentiefaciliteit. Hierin kunnen gevangenen worden vastgehouden totdat zij, in beginsel na maximaal 96 uur, aan de Afghaanse autoriteiten worden overgedragen of worden vrijgelaten.

ISAF heeft in een ISAF SOP richtlijnen opgesteld voor de omgang met gevangenen. Deze richtlijnen zijn zeer uitgebreid en gaan onder andere in op de registratie, behandeling, bewaking en overdracht van gevangenen.

SOP voor TF (U)

Door de legal advisor van TF (U) is een SOP betreffende gevangenen opgesteld voor TF (U), in overleg met Lkol. de Haan en steller. Deze is voor een groot gedeelte een kopie van de ISAF SOP. Op een aantal punten zijn echter extra richtlijnen toegevoegd, met name op basis van Nederlandse aandachtspunten, Nederlandse caveats bij de ISAF ROE, en het MOU betreffende gevangenen tussen Nederland en Afghanistan.

Datum 16 mei 2006

Ons kenmerk

Graag vraag ik met name uw aandacht voor de bepaling in sectie 5 (e) (1). Hierin staat momenteel dat alle moeite moet worden gedaan om een gevangene over te dragen aan de Afghaanse autoriteiten op de plaats waar hij in eerste instantie gevangen is genomen. Deze passage zal mogelijk nog worden aangepast. HDAB en BZ hebben aangegeven alle gevangenen te willen laten overdragen in de Afghaanse gevangenis in Kandahar stad. De reden hiervoor is dat er plannen zijn om samen met Canada een vleugel van deze gevangenis te renoveren. Door gevangenen die door Nederland aan de Afghaanse autoriteiten worden overgedragen op deze plaats over te dragen zou zeker worden gesteld dat zij in een gevangenis verblijven die voldoet aan internationale standaarden. Een dergelijk beleid schept echter grote logistieke uitdagingen volgens de TF (U). Daarnaast is nog onduidelijk of de autoriteiten in Uruzgan accepteren dat gevangenen buiten de provincie worden gebracht en vastgehouden.

Conclusie

Verzoeken uw akkoord met de concept SOP in bijlage. De uitkomst van de discussie over waar gevangenen worden overgedragen zal nog verwerkt worden in de SOP.

Bijlage

concept Standard Operating Procedure

Defensie

Ministerie van Defensie
Task Force URUZGAN
Supervisor detaineesBezoekadres
Kamp Holland
Tarin KowtPostadres
NAPO 110
3509 VP Utrecht
NEDERLAND

Intern memorandum

Datum 21 februari 2007
Onderwerp Gerucht ten aanzien van de behandeling van detainees

In week 5 heb ik, _____ van de Koninklijke Marechaussee, een gesprek gehad met de wapenadjutant van de Koninklijke Marechaussee. Desgevraagd heb ik met hem ook gesproken over de Temporary Holding Facility (THF) te Tarin Kowt en over de procedures ten aanzien van de behandeling van detainees. Nu (delen van) de inhoud van dat gesprek een eigen leven lijken te zijn gaan leiden, informeer ik u over de gang van zaken rondom de groepen detainees van 17 en 29 januari 2007 en over recente ontwikkelingen ten aanzien van de THF en procedures.

1 Feiten rondom detainment van 17 januari 2007

Op 17 januari 2007 was ik, _____ van de Koninklijke Marechaussee, uit hoofde van mijn functie als Supervisor detainees binnen TFU, aanwezig in de Temporary Holding Facility (THF) op Kamp Holland te Tarin Kowt om toezicht te houden op de intake van drie detainees. Deze drie waren gevangen genomen tijdens een actie van SFTG Viper.

Nadat de eerste detainee door de commandant van de bewakers was overgenomen van Viper, werd deze door drie bewakers verplaatst van een locatie buiten de THF naar de plaats in de THF waar de eerste foullering plaatsvindt. Na die foullering werd de detainee overgebracht naar de plek waar de verdere intake plaats zou vinden. Deze plek bevond zich in de buitenlucht en heeft geen overkapping. Ik had op dat moment geen zicht op wat er tijdens de intake gebeurde. Gedurende de intake werd ik aangesproken door de Legal Advisor (LEGAD) TFU. Hij had wel zicht op het proces en hij sprak mij aan op feit dat de detainee enige tijd met compleet ontbloot lichaam werd gehoord door ondervragers van het Field Humint Team (FHT). De LEGAD en ik waren van oordeel dat dit niet gepast was vanwege de weersomstandigheden (het was koud en het regende) en vanwege het feit dat het tonen van een ontbloot lichaam in de Afghaanse cultuur erg gevoelig ligt; daarom moet de tijd dat een detainee ontkleed is zo kort mogelijk zijn.

Na dit korte gesprek zag ik de LEGAD naar de hoofdondervrager (van het FHT) lopen. Bij terugkomst vertelde hij mij dat hij de hoofdondervrager had aangesproken op deze handwijze en dat dit bij de volgende detainees niet meer zou gebeuren. De twee volgende detainees zouden, nadat zij door de arts zouden zijn onderzocht, hun onderkleding mogen aantrekken en deze mogen aanhouden tijdens het eerste verhoor. Daarnaast had de LEGAD afgesproken dat de procedure bij de volgende detainees sneller zou worden doorlopen. Om hoe dan ook te voorkomen dat detainees

21 februari 2007

functionaris van het FHT die de detainee observeert tijdens de intake door de bewakers. Bij deze werkwijze wordt een detainee alleen voor het medisch onderzoek ontkleed en wordt hij daarna door zorg van de bewakers voorzien van nieuwe schone kleren. Hierna wordt de detainee kortstondig gehoord door het FHT en daarna overgebracht naar zijn cel.

Bij bovengenoemde intake, van 17 januari 2007, kwam de commandant van de bewakers naar mijn oordeel min of meer in een ondergeschikte rol en werd de gehele intake, met uitzondering van het medisch onderzoek, gedaan door het FHT. Het FHT nam tijdens die intake naar mijn oordeel veel tijd voor het horen van de detainee.

Naar aanleiding van deze evaluatie en zijn eigen waarnemingen heeft de LEGAD een gesprek gehad met u, C-TFU. Hoewel de procedure zoals die was gevolgd, vanwege de klimatologische omstandigheden het grootste deel van het jaar in fysiek opzicht weliswaar geen probleem oplevert, was vastgesteld dat de THF niet was gebouwd op een zorgvuldige en langdurige intake onder winterse omstandigheden. De LEGAD heeft daarom voorgesteld de intake zodanig vorm te geven, dat de detainees eerst door de commandant van de bewakers worden ingenomen, waarbij de detainee zich alleen ten behoeve van het onderzoek door de arts ontkleedt, en dat daarna het FHT de kans krijgt om deze detainees te horen. Op deze wijze zou het intake proces korter duren. Bovendien zou de tijd dat een detainee ontkleed zou zijn zo kort mogelijk zijn, hetgeen past in een zo respectvol mogelijke behandeling van de detainee. Naar ik heb begrepen heeft C-ISTAR u geadviseerd de procedure zoals die was gevolgd bij de detainees van 17 januari ook in het vervolg te handhaven met het oog op het bepalen van de juiste insteek en aanpak van het verhoren van detainees. U heeft daarop aangegeven dat het intakeproces zo kort mogelijk moet zijn en dat detainees slechts ontbloot moeten zijn ten behoeve van het onderzoek door de arts, onder gelijktijdige waarborging van de mogelijkheid voor het FHT om de detainee goed te observeren ten behoeve van het bepalen van de verhoorstrategie.

Ik merk op dat bij het innemen van de detainees op 29 januari 2007 er door de commandant van de bewakers en de LEGAD op is toegezien dat de detainees alleen voor het medisch onderzoek werden ontkleed en zij daarna direct werden voorzien van nieuwe schone kleren.

3. Huidige stand van zaken

Inmiddels is ook het afbouwen van de THF weer voortvarend hervat, als gevolg waarvan de faciliteit nu bijna helemaal gereed is. Daarbij zijn wensen die ik op grond van ervaringen had ingediend, verwerkt. Bovendien is inmiddels ook het hele proces van inname tot en met overdracht van de drie detainees van 29 januari uitgebreid met alle spelers geëvalueerd. Daarbij is bezien in hoeverre procedures kunnen worden geoptimaliseerd en in hoeverre als gevolg van eventuele aanpassingen de SOP moet worden aangepast.

Als gevolg van de bouwtechnische modificaties aan de THF en de wijzigingen in de procedures, zal het inname-proces aanzienlijk sneller verlopen en is ook overigens in alle andere nodige waarborgen voorzien.